

KONDOR VILMOS

BUDAPESTI
REKVIEM

Open Books

Magyarország története 1944 után

*(Carlile Aylmer Macartney 1965-ben írott
könyvvázlatának módosított kivonata)*

Horthynak 1944. október 15-én sikerült kiugrania a háborúból, különbékét kötött a szövetségesekkel, akik a következő feltételeket támasztották: 1) azonnali tűzszünet a szövetséges csapatokkal szemben; 2) a magyar hadsereg fegyvereit a németek ellen fordítja; 3) az ország azonnali hatállyal megnyit északon egy húsz kilométer széles folyosót a szovjeteknek, hogy azon keresztül nyomuljanak nyugatra.

A harcoló német csapatokat sarokba szorítják, majd foglyul ejtik, ám egy csapat mindenre elszánt, elvakult nyilas suhancokból álló csoport merényletet követ el a kormányzó ellen, és agyonlövik, majd elmenekülnek. A szövetségesek a fegyverszünetet követő kavarodásban ifj. Horthy Miklóst ismerik el az államfő ideiglenes utódjának, nem utolsósorban azért, mert a Nemzeti Front teljes egészében az angolbarát Nicky mögött áll. Az ifjabb Horthy a szövetségesek javaslatai alapján átmeneti kormányt nevez ki Dálnoki Miklós

Béla vezetésével. A kormány főleg kisközségi és szociáldemokratikusokból áll. A választások rendszerének kidolgozását Bibó Istvánra bízzák.

A '46-os választások után egységkormány alakul, benne a szociáldemokratákkal, a kisközségekkel és néhány apró polgári párttal. A kormányfő a kisközségi Nagy Ferenc, a köztársasági elnök pedig Horthy Nicky. Mivel az ország különbékét kötött, ezért nem kerül a SZEB ellenőrzése alá, és zónákra sem osztják, de a szovjetek nyomatékos kérésének megfelelően az Északi Folyosó továbbra is rendelkezésükre áll. Az ország két kézzel kap a Marshall-segély felé, és lassan, de biztosan nekiállnak az újjáépítésnek. A New Yorkból hazatért kisközségi politikus, Eckhardt Tibor erőteljes nyomására – és Nicky hathatós támogatásával – a segélyből egyfelől a mezőgazdaságot állítják talpra, másfelől meg esztelen közlekedési fejlesztésekbe kezdenek: az országot vasútvonalak szelik át, az ötvenes évek elejére megépül Ferihegy 2, majd '64-re már Ferihegy 4 is. A Duna Újpesttől Csepelig gyakorlatilag egyetlen hatalmas szabadkikötő. Német mintára autópályákat építenek, amik főleg kelet felé biztosítanak gyors átvitelt – lévén hogy a magyar kormány, Eckhardt javaslatára, úgy lavíroz, hogy kereskedelmi kapocs legyen Kelet és Nyugat között. Minden, a két blokk közötti kereskedelmi tevékenység Magyarországon keresztül zajlik. Az országra relatív jólét köszönt, Budapestet teljesen átépítik, új Városháza épül, az Attila utat és a Krisztina körutat újratervezik, a Deák téren két új hotel áll, a Tabánban pedig új városrészt húznak fel.

1955 őszén az utolsó szovjet katona is elhagyta Ausztria területét, így a most már deklaráltan is semleges ország visszanyerte az önállóságát. A szovjetek viszont egy év elteltével még mindig nem adták vissza az Északi Folyosót a magyar kormánynak, logisztikai és infrastrukturális indokokra hivatkozva. A most már Tildy Zoltán vezette kormány folyamatosan próbál nemzetközi fórumokon is nyomást gyakorolni Hruscsovra, de kevés sikerrel. A jelen lévő szovjet csapatok száma hónapról hónapra lassan csökken, de 1956 őszén még mindig húszezer katona és több hadosztálynyi tank állomásozik a Folyosó területén. Egy váratlan sportesemény azonban nem várt löketet ad a szovjetek távozásának.

Az Aranycsapat nem elég, hogy 1953-ban 6:3-ra megverte a briteket a Wembley-ben, még 1954-ben is sikerült legyőznünk Bernben a németeket. A magyar foci a világ legjobbja, éppen ezért hatalmas pofon, hogy a válogatott egy barátságos mérkőzésen kikap a szovjetektől 1956 októberében Moszkvában, 6:1-re. A csapatot nem fogadja ünneplő tömeg Ferihegyen, úgy kell vonattal az országba csempészni őket, dühödt tömegek vonulnak az utcára, Budapesten megáll az élet. Kádár János, a BRFK szocdem vezetője ellenáll párttársa, Marosán György belügyminiszter követelésének, hogy a tüntetéseket karhatalommal verjék le. A vesztes meccs miatti forrongás azonban hamarosan politikai színezetet kap, mert a tömeg megindul a szovjet nagykövetség felé, követelve a csapatok távozását. Kádár nem akadályozza meg, hogy a tüntetőkhez rendőrök is csatlakozzanak. Marosán – a kormány egyetlen szociáldemokrata minisztere Kéthly Anna miniszterelnök-helyettes

mellett – utasítja Kádárt, hogy oszlassa fel a tömeget, ő viszont nem hajlandó erre, mindössze széles kordont vonat a követség köré. A pesti zavargások híre pillanatok alatt eljut vidékre is, és napokon belül fegyveres felkelők jelennek meg az Északi Folyosó határvárosainál: Miskolcon, Nyíregyházán és Győrben. A nem titkoltan Moszkva-barát Marosán rendőri alakulatokat vezényel a Folyosó védelmére, és október 23-án kitör a forradalom, ami az államrendet egyelőre nem veszélyezteti – és nem is fogja, mert Kádár egy ügyes politikai húzással felismeri, hogy melyik a jó oldal, és párttársát, barátját, harcostársát, Marosánt elárulja: a BRFK egységeit utasítja a tüntetők védelmére, és közli a szovjet követséggel, hogy csak ideig-óráig képes garantálni a biztonságukat. (A fegyverszüneti egyezmény, majd a magyar állam elismeréséről szóló nemzetközi szerződés már 1946-ban explicite megtiltotta az országnak, hogy húszezer főnél nagyobb hadserege legyen, ahogy azt is, hogy bármiféle nemzetközi katonai szövetséghez csatlakozzék – tehát a Magyar Hadsereg nemcsak képtelen megvédeni a Folyosót, de Tildy sem akarja/meri bevetni a felkészületlen, és köztudottan szovjetellenes katonaságot.) A szabadkikötőkben álló szovjet raktárakra is kiterjedő utcai harcok kezdete után egy héttel a nemzetközileg ismertebb Kéthly miniszterelnök-helyettes a brit kormányfőhöz és az amerikai elnökhöz fordul, hogy szerezzenek érvényt a szovjetek kivonulását garantáló egyezménynek. Hruscsov továbbra is adminisztratív és logisztikai okokra hivatkozik, majd belengeti, hogy amennyiben bármilyen atrocitás éri

a szovjet csapatokat, kénytelenek lesznek arányosan választ adni. A fenyegetést mindenki érti – Kádár is.

A forradalmi hangulat akkor hág a tetőfokára, amikor a pletyka szárnyra kel: Marosán állítólag szándékosan provokálni akarja a szovjet csapatokat, hogy azok kénytelenek legyenek fegyveres konfliktusba keveredni azzal a céllal, hogy elfoglalják az országot. Marosán ráadásul egy tüntetésen spontán felszólalva megfenyegeti a tömeget, hogy beléjük lövet. Tildy kezéből kicsúszni látszik az irányítás, a helyzet napról napra feszültebb, amikor november 4-én Kádár szól rádióüzenetben az országhoz, és közli: reggel a parancsára letartóztatták Marosán Györgyöt államellenes szervezkedés vádjával. A köztársasági elnök Marosán helyére Kádárt nevezi ki, majd Kéthly Anna társaságában Bécsben találkozik a Szovjetunió ENSZ-nagykövetével, ám mire tárgyalóasztalhoz ülnének, a televízió és a rádió arról ad hírt, hogy a szovjet csapatok feltűnő gyorsasággal hagyják el a Folyosó területét. A hírre a tiltakozások alábbhagynak, de a tömeg egy része, valamint az ellenzék és a sajtó is új választások kiírását követeli, mert láthatóan megroppant a kormányba vetett bizalom. Tildy lemond, Nicky új választásokat ír ki, amelyet az akkor már hetvenkét éves Bajcsy-Zsilinszky vezetett kisgazdák nyernek. Az agg Bajcsy abban reménykedett, hogy a szovjetek 1955-ös kivonulása után – amelyet ő maga vezényelt le – végre megpihenhet, de nem így történik. A szocdemek leszerepelnek a választásokon, Bajcsy pedig Kádártól megvonja a belügyi tárcát, és visszarakja a BRFK élére.